

Referat

Kulturudvalgets (lukkede) høring om dansk sprog, 16. maj 2007 kl. 8.30 – 10.30, i vær. S-092, Christiansborg.

Formand Troels Christensen bød velkommen og gjorde rede for baggrunden for høringen. Er der behov for lovgivning om det danske sprog, hvilke områder **kan** reguleres, hovedsynspunkter. Beslutningsforslag fra Dansk Folkeparti den 6. december 2006, 1. behandling i Folketinget den 30. januar 2007. Der er nedsat et sprogudvalg og udarbejdet et kommissorium, der blandt andet omfatter den offentlige sektor og uddannelse.

Jørn Lund, formand for kulturministerens sprogudvalg, takkede på vegne af det danske sprog. Sproget er helt afgørende for kulturen. Det er ikke blot kommunikation. Det bærer den personlige identitet og menneskers lagrede erfaringer. Det bærer vidnesbyrd om kultur. Sproget er ikke et arbitrært codesystem. Sproget er inde i os. Det er et symbolsystem for vores handlinger og forestillinger. Udskiftes koden sker der en amputering af vores sprog og kultur.

Siden "Sprog på spil" er der sket en hurtig udvikling, men der er også udarbejdet flere analyser. Vi kan lære af de senere års erfaringer. Der er nu mere dokumentationsmateriale. Der foreligger en ny situation og mere forskning. Derfor er det relevant med en ny runde.

Sprogudvalget har allerede holdt et første møde og etableret en slags underudvalg, bl.a. dansk i skolen, videregående uddannelser og forskning, kultur og medier, erhvervsliv, sprogteknologi og terminologi.

Det er vigtigt at gøre sproget til et mødested og ikke en slagmark.

Mogens Jensen: Mere dokumentation, mere tid?. Problemer er et ekspanderende sprog, meritssystemer der kun tilgodeser engelsk. Vi kan lære af Norge, Sverige, færdselsregler på universiteterne.

Søren Krarup: Sproget er identiteten. Der er tale om sjælelig død hvis der sker et kodeskift.

Ellen Trane Nørby: Integrationsproblemer, jf. Rockwool-Fonden, sprogekoder, identitet? Det er ikke et hovedtema, ikke tematiseret, men det skal inddrages i en vis forstand.

Hvorfor er fagsprog vigtigt? Vender udad i samfundet, demokrati, dialog, tilpasses det danske samfund, vender indad i en specialiseret, professionel del.

Mogens Jensen: Tilegnelse, indvandrere/etniske danskere, bør det indeholdes? Sprog og uddannelse hører sammen, f.eks. i dansktimerne.

Fagene i det ny gymnasium er problematiske. Sproglæren er OK, men skriftlighed og mundtlighed er ikke OK.

Olle Josephson, Språkrådet, Sverige

Olle Josephson talte med udgangspunkt i det omdelte papir, Svensk språkpolitik 1998 – 2007. Begrundelserne for en sprogpolitik i Sverige er de samme som i Danmark, globaliseringen og internationaliseringen. F.eks. den tekniske udvikling, talesyntese, oversættelsesprogrammer m.v. kræver langsigtede investeringer og planlægning. Endvidere de øgede krav til sproglig kunnen i samfundet.

Rapporten "Mål i mun" fokuserede på retten til sprog og en rammelov. Der var ingen regulering af særområder, og der var ingen bestemmelser vedrørende sprogrigtighed.

"Bästa språket" tilføjede svensk som hovedsprog.

Tidligere blev lovgivning afvist. Det havde ingen praktisk værdi, det var ikke normerende, det kunne skabe et diskriminationsspørgsmål i den offentlige forvaltning i forbindelse med "klart språk"-målsætningen for ikke-svensk-talende i den offentlige forvaltning.

Bologna-processen skaber sprogpoltiske problemer.

Der er nu enighed om en lov i Riksdagen. Den kommer ikke til at omhandle sprogrigtighed, og ikke anvendelse af sproget, bortset fra i den offentlige sektor. Hovedpinde bliver retten til sprog/sproglige rettigheder, engelsk, svensk, eget modersmål. En lov har været drøftet hele tiden, men nu er der enighed. Flersproglighedsperspektivet bliver tydeligere.

Mogens Jensen spurgte til Språkrådets holdning eller anbefalinger. Språkrådet anbefaler en rammelov, sprogstrategier for universiteterne, men har ingen øvrige særskilte forslag. Språkrådet giver anbefalinger og rådgivning.

Ellen Trane Nørby kommenterede: Hvor detaljeret en rammelov bliver der tale om? Skal der ikke anvendes engelsk på universiteterne, kommer der begrænsninger? Omhandler sprogdebatten i Sverige national identitet.

Spørgsmålet om national identitet er mindre tematiseret, debatten handler mere om sproglige rettigheder og demokratiske muligheder, en rammelov vil formentlig ikke indeholde mange detaljer, men fokusere på det offentlige sprog/hovedsproget. Der vil formentlig ikke blive tale om at der altid skal anvendes svensk, ikke forbud mod andre sprog.

Bente Dahl kommenterede på sammensætningen af kommissionen. Der er kun én person i kommissionen, og embedsmænd. De skal fokusere på tekniske spørgsmål vedrørende lovgivning, selve tænkearbejdet er gjort.

Vedrørende modersmålsundervisning: Er der 5 elever i kommunen, får de ret til 2 timers undervisning ugentligt, plus at der er 5 minoritetssprog, der får absolutte rettigheder.

Nogle universitetsrektorer ønsker mere engelsk. Der vil blive fokuseret på svensk som videnskabeligt sprog og parallelsproglighed. Svensk og engelsk parallelt koster penge.

Søren Krarup kommenterede vedrørende modersmålet: Vil Sverige få flere modersmål, vil der være ét fælles modersmål som officielt sprog?

Modersmål kan defineres som det første sprog man lærer af sin mor. Der er 10 procent i Sverige med andet modersmål end svensk. I stedet tales om hovedsproget/det fælles sprog. Sverige er ikke længere et monolingualt samfund, der er diversitet, flere modersmål, ikke et fælles modersmål. Europarådets konvention om minoritetssprog er blevet ratificeret for de 5 omhandlede sprog. Det samme har været diskuteret for tegnsprog, men tolkningen er at konventionen er for talte sprog, derfor vil konventionen ikke blive ratificeret i forhold til tegnsprog, der imidlertid vil få samme folkeretslige status.

Claus Tilling, lektor ved Blaagaard Seminarium, medlem af Modersmål-Selskabets bestyrelse

Claus Tilling gav eksempler på uhensigtsmæssigt dansk, kombinationer af dansk/engelsk, f.eks. togsurfer. Der hersker en fremmedgørende stemning i forhold til det engelske, "Gustava Brandt var udkommet på dansk" Det skaber alt sammen en sproglig usikkerhed. Der er opbakning til en sproglov, men lovgivning skal nytte, der er naturligvis ikke tale om indgreb i den personlige ytringsfrihed.

Bruxelleserklæringen taler om almen styrkelse af 1. og 2. fremmedsprog, der er ikke kun tale om dansk, dette er vigtigt. En sproglig diversitet har en værdi i sig selv, sprog er kulturbærende. Fra Handelshøjskolen i Århus er netop kommet en pressemeddelelse om mere undervisning på engelsk.

Der er ikke brug for et 2. offentligt sprog. Den offentlige sektor skal kunne bruge andre sprog, hvor det er hensigtsmæssigt f.eks. i forbindelse med tolkesituationer.

Viden fra universiteterne skal spredes i det danske samfund, dansksproglig publicering bør belønnes, kandidaterne skal arbejde i Danmark, de fleste af dem. Det vil være godt hvis f.eks. den danske encyklopædi kunne komme gratis på nettet.

Ja til mere mundtlig dansk i skolen og i seminarieuddannelserne, nej til computerbaserede tests.

Hvorfor skal to-sprogede børn, der er dårlige til dansk, lære dansk, hvis mere og mere bliver på engelsk? Flere og flere medier bliver på engelsk, det er vigtigt at udvikle automatisk tekstning til dansk, flere og flere reklamer bliver på engelsk, og mere engelsk concernsprog, der giver dårlig kommunikation. Mere fokus på god journalistik på dansk. Nej til selvkolonialisering, nej til eksklusion, ja til inklusion.

Karin kommenterede på liniefaget i dansk. Behovet er der. Journalistikken i f.eks. gratisaviser bliver ringere og ringere.

Ellen T.: Man må se på en rammelov versus markedskræfterne. Hvilken detaljeringsgrad i en lov, vil man hæmme den sproglige udvikling, fokus på folkeskolens basis.

Søren K.: Markedskræfterne kan eliminere dansk.

Jytte W.: Hvilke faggrupper kan styrkes sprogligt, lærere, journalister, skuespillere, pædagoger? Bevidsthed om sprog, rollemodeller.

Ole Helmersen, lektor, Copenhagen Business School

Præmisserne for det omhandlede lovforslag er forkerte. Der er tale om en overdrivelse, der bør være tale om en afbalanceret erkendelse.

Der vil komme mere engelsk på universiteterne, det er uomgængeligt hvis de internationale forpligtelser og målsætninger skal opfyldes. Derfor dansk/engelsk parallelt.

Der kan være problemer med kvaliteten, men de bør ikke løses ved begrænsninger, men ved fokusering på sprogpolitikker, klart definerede uddannelser, med klare begrundelser og en øget professionalisering. Der har været foreslået et sprogbarometer (EU). Det er ikke relevant på universiteterne, her bør mål og midler fastlægges i udviklingskontrakter.

Publikationssprog. Her skal anvendes det sprog der normalt anvendes, det er beklageligt, men det er svært at lave om. Valget må afhænge af det faglige felt og af netværket. Uanset sprog forhindrer det ikke formidling på dansk. Krav om danske resuméer styrker ikke dansk.

Der eksisterer i forvejen en formidlingsforpligtelse. Spørgsmålet om dansk/engelsk har noget med sprogstrategier og uddannelseskultur at gøre, gymnasireformen fører til mere dansk/engelsk. Der er brug for flere fremmedsprog.

Sproglige kvoteordninger på universiteterne er en dårlig idé.

Der blev spurgt til det sociale miljø på CBS når der er mange engelsktalende. Måske omkring 40 procent foregår på engelsk på CBS.

Mogens Jensen: Det er nødvendigt med en nuancering. Hvad står der om formidling i sprogpolitikkerne? Bliver kandidaterne ansat nationalt eller internationalt?

Mange kommer til at bruge engelsk, men universiteterne skal ikke misligholde deres opgaver i det danske samfund i henhold til deres "mission statements".

Bente D.: Den globale verden taler andet end engelsk. Begreberne sprogpolitik og uddannelsespolitik skal måske være bredere. Der er brug for mere sproglig diversitet i gymnasiet. Hvordan overholder/sanktioneres man en sproglov? Er der lovlige og obligatoriske sprog?

Karin: Er der frafald på grund af undervisning på engelsk? Hvordan med efteruddannelse på engelsk?

Undervisernes sprogkunderskab testes ikke på CBS, men der er et beredskab, og der er et sprogcenter, engelsk kan være som fag eller som værktøj. Der er efteruddannelsestilbud i engelsk. Endelig er der vel også tale om et generationsproblem.

I kombinationsuddannelsen SPRØK (sprog/økonomi) undervises på engelsk, fransk og spansk. Sprogene er nødlidende.

Søren K.: Hvis der ikke længere forskes på dansk er det virkelig en trussel mod dansk.

Anja C. Andersen har skrevet om publicering på engelsk, formidling på dansk.

Vedrørende fagterminologi/domænespørgsmål er der behov for en styrket national indsats.

Ellen T.: Enig i at ændringer i gymnasiet er nødvendige. Også spørgsmål om udbud/efterspørgsel og de unges ønsker. Der skal være balance i fagsproget. Forsigtighed med en sproglov, måske vigtigere med en række politikområder.

Forskning, formidling, fagsprog, terminologi. Forpligtelse til mere formidling på dansk. Forskningsformidling kan styrkes i udviklingskontrakterne.

Styrker universiteterne tosprogethed?

Fremmedsprogene i uddannelsessystemet trænger til en pædagogisk renæssance. Tysk/fransk kan godt virke gammeldags. Er der mangel på tysk i virksomhederne?

Peter Harder, ekspertbemærkning: Tosproglighed, styrker det to sprog eller svækker det to sprog?

Jørn Lund: Dansk i Norden. Nordisk sprogdeklaration er underskrevet af regeringerne.

Brain drain/brain gain: Måske omkring 2.500 rejser ud, de fleste vender hjem igen. 2-3 procent af kandidater bliver forskere.

Deklarationen taler om parallelsproglighed, færdselsregler, lidt mere regulering. Hvor vigtig er Norden forretningsmæssigt? Man lærer hurtigere et nabosprog.

Mogens J.: Er man opmærksom på fremmedsprog i udvalgsarbejdet. Sproget følger altid magten.

Ellen: Norden er problematisk. Er det ikke allerede tabt til engelsk? Finnerne skal kunne svensk. Måske behov for metodiske ændringer i svensk/norsk i folkeskolen.

4.6.2007

For referatet

Jørgen Christian Wind Nielsen

Konsulent i Forbundet Kommunikation og Sprog

jcn@kommunikationogsprog.dk

Bestyrelsesmedlem i Modersmål-Selskabet

jcn@modersmaal.dk